

İŞLETMELERİN KAZANÇLARININ VERGİLENDİRİLMESİ VE KATMA DEĞER VERGİSİ SORUNU¹

TAXATION OF BUSINESS EARNINGS AND THE PROBLEM OF VALUE ADDED TAX

Arif GÜMÜŐ

*Araştırma Makalesi / Geliő Tarihi: 21.01.2025
Kabul Tarihi: 27.03.2025*

Öz

Bu makale, Türkiye'deki gelir, kurumlar ve katma değer vergisinin özelliklerini, muhasebe uygulamalarındaki etkilerini ve bu vergilerin işletmeler üzerindeki sonuçlarını kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Vergilerin tahakkuk süreçleri, muhasebe kayıtlarında izlenmesi ve vergi mevzuatındaki düzenlemeler ayrıntılı olarak incelenmiştir. Gelir vergisinin bireyler üzerindeki mali yükümlülükleri, kurumlar vergisinin işletme kazançlarının vergilendirilmesindeki etkileri ve katma değer vergisinin mevcut uygulamaları ve KDV'nin vadeli mal alım satımlarındaki uygulamaları bu çalışmanın temel konularını oluşturmaktadır. Ayrıca, muhasebe uygulamalarında Türkiye Muhasebe Standartları'nın (TMS) rolü vurgulanmış ve TMS 18 Hasılat Standardı'nın uygulanması detaylandırılmıştır. Özellikle, KDV uygulamalarında gerçeğe uygun değer ve bugünkü değer hesaplamalarının işletmeler açısından önemi açıklanmıştır. Asgari kurumlar vergisi düzenlemeleri gibi yeni uygulamaların, vergi tabanını genişletme ve vergi adaletini sağlama hedeflerine nasıl katkıda bulunduğu tartışılmıştır. Örnek muhasebe kayıtları ile desteklenen bu çalışma, vergi politikalarının hem teorik hem de pratik yönlerini kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. Türk vergi sisteminin geliştirilmesine yönelik öneriler de sunularak, işletmelerin vergi uyum süreçlerini kolaylaştırmaya yönelik stratejiler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Uygulamaları, Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, Katma değer Vergisi

JEL Sınıflaması: E62, H25, M40, M41, M49

Abstract

This article comprehensively examines the characteristics of income, corporate and value added taxes in Türkiye, their effects on accounting practices and the consequences of these taxes on businesses. The accrual processes of taxes, their monitoring in accounting records and the regulations in the tax legislation are examined in detail. The financial liabilities of income tax on individuals, the effects of corporate tax on taxation of business profits and the current practices of value added tax and the practices of VAT on forward purchases and sales of goods constitute the main subjects of this study. In addition, the role of Turkish Accounting Standards (TMS) in accounting practices is emphasized and the application of TMS 18 Revenue Standard is detailed. In particular, the importance of fair value and present value calculations in VAT practices for businesses is explained. It is discussed how new practices such as minimum corporate tax regulations contribute to the goals of expanding the tax base and ensuring tax justice. Supported by sample accounting records, this study comprehensively analyzes both theoretical and practical aspects of tax policies. Suggestions for the development of the Turkish tax system are also presented and strategies to facilitate tax compliance processes of businesses are evaluated.

Keywords: Accounting Practices, Income Tax, Corporate Tax, Value Added Tax

JEL Classification: E62, H25, M40, M41, M49

¹ **Bibliyografik Bilgi (APA):** FESA Dergisi, 2025; 10(1) , 119 - 133/ DOI: 10.29106/fesa.1624062

* Dr. Öğr. Üyesi Malatya Turgut Özal Üniversitesi SBSF, arif.gumus@ozal.edu.tr, Malatya – Türkiye, ORCID: 0000-0002-4865-0892

1. Giriş

Vergilendirme, kamu maliyesinin sürdürülebilirliği ve ekonomik dengeyi sağlama hedeflerinin temel unsurlarından biri olarak, devletlerin ekonomik politikalarının vazgeçilmez bir aracıdır. Türkiye’de uygulanan gelir, kurumlar ve katma değer vergisi², bireylerin ve işletmelerin mali yükümlülüklerini düzenlemektedir. Bu bağlamda, vergi sisteminin etkinliği, sadece devletin mali gücünü artırmakla kalmaz, aynı zamanda işletmelerin faaliyetlerini sürdürülebilir bir Şekilde yürütebilmesi için de önemlidir.

Gelir vergisi, bireylerin elde ettiği kazançların vergilendirilmesini sağlarken kurumlar vergisi işletmelerin ticari kazançları üzerinden tahsil edilmektedir. KDV ise tüketim odaklı bir vergi türü olarak, mal ve hizmetlerin her aşamasında yaratılan katma değerin vergilendirilmesini amaçlamaktadır. Bu üç vergi türü hem bireysel hem de kurumsal düzeyde ekonomik davranışları Őekillendiren önemli mali araçlardır. Ancak bu vergilerin doğru bir Şekilde muhasebeleştirilmesi, finansal raporlamanın güvenilirliğini ve işletmelerin vergiye uyum süreçlerini doğrudan etkiler.

Türkiye Muhasebe Standartları (TMS), vergi ile ilgili işlemlerin muhasebeleştirilmesinde tutarlılığı ve Őeffaflıęı sağlamayı amaçlayan düzenlemeler sunmaktadır. Özellikle TMS 18 Hasılat Standardı, gelirlerin tanınması ve llmesine ilişkin rehberlik ederek, işletmelerin mali tablolarında gelirlerin doğru bir Şekilde yansıtılmasını sağlamaktadır. Bu standart, hasılatın gerçeğe uygun değer ile ölçülmesi gerektiğini ve bugünkü değer hesaplamalarının nasıl yapılacağını detaylandırır. Ayrıca, vade farkı gelirleri ve faiz gelirlerinin muhasebeleştirilmesi gibi konular, işletmelerin finansal yönetim süreçlerini doğrudan etkilemektedir.

Bu alışma, Türkiye’de uygulanan gelir, kurumlar ve KDV uygulamalarını, TMS çerçevesinde muhasebeleştirme süreçleri ve bu süreçlerin ekonomik etkilerini ele almayı amaçlamaktadır. Vergi politikalarının işletmeler üzerindeki etkilerini analiz ederek, Türk vergi sisteminin geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmaktadır.

2. Literatür

Merter ve arkadaşları (2007) alışmalarında, Türk vergi sistemindeki KDV uygulamasını incelemiş ve KDV’nin 1985 öncesi ve sonrasındaki vergi hâsılatı üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Çalışma, KDV’nin etkinliğini artırmaya yönelik hukuki düzenlemeleri ve yıllar içindeki gelişmeleri ele alarak, KDV’nin kalkınmanın finansmanındaki önemine rağmen, vergi hâsılatının verimliliği konusunda da dikkat edilmesi gereken hususları vurgulamaktadır. Bu hususlar arasında; çok oranlı KDV yapısının tek orana indirgenmesi, kredi kartı ile yapılan alışverişlerde KDV oranlarının düşürülmesi, KDV beyannamesi ile ilgili döneme ait mizanın birlikte sunulmasının sağlanması, basit usulde vergilendirilen mükelleflerin KDV kapsamına alınması ve yazarkasa fişlerinde tüketicinin kimlik bilgilerinin girilmesi gibi öneriler yer almaktadır.

Yücedoğru ve ren (2017) alışmalarında, Türkiye’deki KDV uyumunu incelemiş ve KDV uyumunu etkileyen faktörleri literatür çerçevesinde analiz etmiştir. Çalışma, KDV’nin Türkiye’deki vergi gelirleri içindeki yüksek payına ve kayıt dışı ekonomiyi azaltmadaki potansiyeline vurgu yapmaktadır. Ayrıca, dünya genelinde KDV uyumunu artırmaya yönelik başarılı uygulamalar örneklenmiş ve Türkçe literatürde ilk kez bu uygulamalara değinilmiştir. Makalede Türkiye’de KDV uyumunu artırmaya yönelik öneriler sunulmaktadır. Bu neriler arasında, perakende satış fişi ve fatura düzenleme alışkanlığının artırılması, mükelleflerin vergi bilincinin geliştirilmesi için eğitim programlarının uygulanması, kayıt dışı ekonomiyle mücadelede teknolojik altyapının güçlendirilmesi, denetim mekanizmalarının sıkılaştırılması ve vergi mevzuatındaki karmaşıklıkların giderilerek mükelleflerin uyum maliyetlerinin azaltılması yer almaktadır.

Cengiz ve Gök (2024), uzun vadeli mal veya hizmet alımlarında indirilecek KDV’nin muhasebeleştirilmesine yönelik bir öneri sunmaktadır. Türkiye Muhasebe Standartlarının işletmelere raporlama serbestisi tanındığına dikkat çekerek, özellikle uzun vadeli mal veya hizmet alımı yapan ve ilgili mali yılda hesaplanan KDV’si bulunmayan işletmeler için yeni bir yaklaşım önermektedir. Finansal bilgi kullanicılarına tutarlı ve güvenilir mali tablolar sunulabilmesi için indirilecek KDV hesabının gerçeğe uygun değer üzerinden kayıt altına alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, vadeli işlemlerde KDV’nin muhasebeleştirilme süreci detaylandırılarak, uluslararası muhasebe standartları ile Türk vergi mevzuatı arasındaki farklar örnek uygulamalarla açıklanmaktadır.

3. Gelir Vergisi

Gelir vergisi kanunun birinci maddesinde gerçek; “*Gerçek kişilerin gelirleri (Gelir Vergisi) ne tabidir. Gelir, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların saşi tutarıdır.*” (R.G., 09 Haziran 1949, sayı: 7228) Őeklinde ifade edilmiştir. Buradaki gelir ifadesi; bir bireyin belirli bir dönemde (rneğin, bir takvim yılı) elde ettiği çeşitli kaynaklardan elde ettiği kazançların ve iratların toplamıdır. Ancak bu toplam, brüt değil, safi

² Bundan sonra KDV olarak kısaltılacaktır.

tutardır. Yani elde edilen gelirlerden; giderler, masraflar, zararlar ve belirli indirimler dūřılduktan sonra kalan net tutar vergilendirilmektedir.

şahıs şirketleri ve serbest meslek sahipleri gelir vergisine tabidir. Gelir vergisi oranı artan oranlıdır ve %15'ten başlayıp %40'a kadar çıkabilir. şahıs şirketleri, bireylerin ticari faaliyetlerini yürütmek için kurdukları, genelde küçük veya orta ölçekli şirketlerdir. Bireylerin bu şirketlerde elde etmiş olduğu gelirler, gelir vergisi ile vergilendirilirler. Bunların dışında gerçek kişiler de kazançları üzerinden gelir vergisine tabidirler.

4. Kurumlar Vergisi

1949 yılında yayımlanan Kurumlar Vergisi Kanunu ile anonim şirketler (A.ř.) ve limited şirketler (Ltd. şti.) gibi sermaye şirketleri, yıllık kazançları üzerinden vergi ödemektedir (R.G., 09 Haziran 1949, sayı: 7229). Bu oran zaman içerisinde değişiklikler göstermiştir. şletmelerin kazançları üzerinden 2024 yılında %25 olarak uygulanan bu oranın 2025 yılında da aynen devam etmesine karar verilmiştir. Kurumlar Vergisi; gelir üzerinden vergileme amacı taşıyan objektif, dolaysız ve genellikle tek oranlı bir vergi türüdür. Bu vergi, tüzel kişiliğe sahip kurumların kazançlarını esas almaktadır. Kurumlar, bireylerden bağımsız olarak hukuki yapılarından kaynaklanan ayrı bir ekonomik güce sahiptirler. Bu durum, kurum kazançlarının ayrı bir kaynak olarak vergilendirilmesi gerektiği düşüncesini doğurmuştur. Kurumlar Vergisi'nin temel unsuru, kurum sermayesi ve bu sermayede meydana gelen değişimlerdir (Armağan, 2007: 230).

5. Katma Değer Vergisi

KDV, Türkiye'de 15.10.1984 tarihinde kabul edilmiş, 02.11.1984 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmış ve 1 Ocak 1985 tarihinde 3065 sayılı KDV Kanunu ile yürürlüğe girmiştir. KDV, genel tüketim vergisi niteliğinde olup, mal ve hizmetlerin üretiminden nihai tüketiciye ulaşmasına kadar her aşamada yaratılan katma değerin vergilendirilmesini amaçlar (R.G., 02 Kasım 1984, sayı: 18563). Bu vergi, dolaylı vergiler grubunda yer almakta ve tüketim üzerinden alınmaktadır. Ancak KDV, yalnızca nihai tüketim aşamasında değil, şletmelerin mal ve hizmet alımlarında da ödenmesi gereken bir vergidir.

Vergi türleri, çeşitli ölçütlere göre sınıflandırılabilirken, en yaygın ve bilinen sınıflama biçimlerinden biri "dolaysız" ve "dolaylı" vergiler ayrımıdır. Bu ayrım, bireyler ve kurumların ekonomik güçlerinin nasıl vergilendirildiğine odaklanır. Dolaysız vergiler, doğrudan bireylerin gelir ve servetleri üzerinden alınır ve mükellefin ödeme gücünü doğrudan hedef alır. Örneğin, gelir vergisi ve kurumlar vergisi bu kategoriye girer. Bu vergilerde, ödeyen kişinin ekonomik durumu dikkate alınır ve vergi yükü doğrudan ilgili kişiye yansır. Buna karşılık dolaylı vergiler, bireylerin veya kurumların ekonomik güçlerini dolaylı olarak hedef alır ve genellikle tüketim üzerinden alınır. KDV, Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) ve gümrük vergileri dolaylı vergilere örnek olarak gösterilebilir. Bu tür vergiler, mal ve hizmet alımı sırasında tahsil edilir ve vergi yükü nihai tüketiciye yansıtılır. Örneğin, bir otomobil satın alındığında, fiyatın içinde yer alan ÖTV ve KDV tüketici tarafından ödenir; bu da dolaylı vergilerin tüketim davranışlarına dayandığını gösterir. Bu bağlamda, gelir ve servet üzerinden alınan vergiler dolaysız vergiler kategorisine girerken, tüketim üzerinden alınan vergiler dolaylı vergiler olarak kabul edilmektedir. Her iki vergi türü de kamu gelirlerini artırmak amacını taşısa da ekonomik etki ve mükellef üzerindeki yük açısından farklı sonuçlar doğurur. Örneğin, gelir vergisi bireyin ödeme gücünü dikkate alırken, dolaylı vergiler herkes için aynı oranlarda uygulandığından düşük gelir gruplarını daha fazla etkileyebilir. Bu nedenle, yürütme organının vergi politikalarının belirlerken dolaylı ve dolaysız vergiler arasındaki bu farklılıkları dikkate alması gerekmektedir (Susam ve Oktayer, 2007: 112).

KDV'nin temel amacı, kamu gelirlerini artırarak ekonomik kalkınmaya destek sağlamak ve dolaylı vergilendirme yoluyla vergi tabanını genişletmektir. KDV, şletmelerin ödediği ve tahsil ettiği vergileri mahsup etmesine olanak tanıyarak zincirleme vergilendirme yönteminin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlar. Bu sayede, vergi yükü nihai tüketiciye yansıtılmakta, böylece üretici ve satıcılar üzerindeki mali yük azaltılmaktadır (Tülümce ve Yavuz, 2019: 558). Türkiye'de KDV, genellikle mal ve hizmet türüne bağlı olarak farklı oranlarda uygulanmaktadır. Bu oranlar çeşitli mal ve hizmet gruplarına ve yıllara göre farklılık gösterebilmektedir. 2025 yılı itibarı ile temel gıda maddeleri ve bazı tarım ürünleri gibi belirli mal ve hizmetler için %1, sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri ve bazı temel tüketim ürünleri gibi belirli mal ve hizmetler için %10 ve çoğu mal ve hizmet için %20 olarak uygulanmaktadır (R.G., 07 Temmuz 2023, sayı: 32241).

6. şletmelerin Mevcut Vergi Türlerine Göre Muhasebe Uygulamaları

Vergi türlerine göre muhasebe uygulamaları, şletmelerin yasal yükümlülüklerini yerine getirme ve mali verilerini doğru bir şekilde raporlama süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Gelir vergisi, kurumlar vergisi ve KDV için yapılan muhasebe kayıtları, sadece mevzuata uyumu sağlamaz, aynı zamanda şletmenin finansal performansını ve sürdürülebilirliğini değerlendirmek için önemli bir temel oluşturur. Bu bağlamda, muhasebe uygulamalarının vergi mevzuatına uygun şekilde yürütülmesi hem şletmeler hem de kamu gelirleri açısından önemlidir.

6.1. Gelir Vergisi Muhasebe Uygulamaları

şahıs şirketleri, genellikle ticari kazançları üzerinden gelir vergisi öder. Ancak bir kişinin ticari kazancının yanı sıra kira geliri, ücret geliri veya menkul sermaye iradı gibi farklı gelir türleri de varsa, bu gelirler ticari kazançla birlikte beyan edilir. şahıs şirketlerinin gelir vergisi ödemesi, yıllık beyanname esasına dayanır ve her yıl mart ayının 1'i ile 31'i arasında beyan edilir. Gelir vergisi iki taksit şeklinde ödenebilir. Birinci taksitin mart, ikincisi temmuz ayı sonuna kadar ödenmesi gerekir. 93 sayılı Kanununun 103. maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2025 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde uygulanmak üzere Resmi Gazete de 30.12.2024 tarihinde aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir (R.G., 30 Aralık 2024, sayı: 32768-329 (2. Mükerrer)).

158.000 TL'ye kadar	% 15
330.000 TL'nin 158.000 TL'si için 23.700 TL, fazlası	% 20
800.000 TL'nin 330.000 TL'si için 58.100 TL (ücret gelirlerinde 1.200.000 TL'nin 330.000 TL'si için 58.100 TL), fazlası	% 27
4.300.000 TL'nin 800.000 TL'si için 185.000 TL (ücret gelirlerinde 4.300.000 TL'nin 1.200.000 TL'si için 293.000 TL), fazlası	%35
4.300.000 TL'den fazlasının 4.300.000 TL'si için 1.410.000 TL (ücret gelirlerinde 4.300.000 TL'den fazlasının 4.300.000 TL'si için 1.378.000 TL), fazlası	%40

řahıs řirketinin vergiye tabi geliri, ticari kazançtan giderlerin dūřülmesiyle vergiye tabi matrah bulunur. Matrah hesaplarken; öncelikle řirketin yıl boyunca elde ettięi toplam kazanç belirlenerek brüt kazanç tespit edilmiř olunur. Bu kazançtan, iřletme faaliyetleriyle ilgili kanunen kabul edilen giderler dūřülerek (kira gideri, personel maařları, elektrik-su-telefon giderleri, mal alımları vb.) safi kazanç elde edilmiř olunur.

Örneğin:

- Yıllık Brüt Gelir: 5.500.000 TL
- Kanunen Kabul Edilen Giderler: 3.500.000 TL
- Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler: 100.000 TL
- Vergiye Tabi Matrah: 5.500.000 TL – (3.500.000 TL + 100.000 TL) = 1.900.000 TL

Yukarıda verilen oranlara göre bir şahıs şirketi için örnek uygulamada, 2024 yılı vergiye tabi matrahının 1.900.000 TL olduğu kabul edilirse, gelir vergisi hesaplaması şu şekilde yapılır:

1. İlk 158.000 TL için: $158.000 \times \%15 = 23.700$ TL
2. 158.000 TL - 330.000 TL arası 172.000 TL için (%20): $172.000 \times \%20 = 34.400$ TL
3. 330.000 TL - 800.000 TL arası 470.000 TL için (%27): $470.000 \times \%27 = 126.900$ TL
4. 800.000 TL - 1.900.000 TL arası 1.100.000 TL için (%35): $1.100.000 \times \%35 = 385.000$ TL

Toplam Gelir Vergisi: $23.700 + 34.400 + 126.900 + 385.000 = 570.000$ TL

6.2. Kurumlar Vergisi

Kurumlar vergisine tabi işletmeler, ekonomik faaliyetleri sonucu elde ettikleri kazançlar üzerinden devlete karşı mali yükümlülüklerini yerine getirmekle sorumlu olan tüzel kişiliklerdir. Bu sorumluluk, yalnızca kurumlar vergisinin hesaplanması ve ödenmesi ile sınırlandırılmamıştır. Bununla birlikte ilgili vergi düzenlemelerine hareket etme ve çeşitli beyan yükümlülüklerinin yerine getirilmesinden de sorumlu tutulmuştur

Kurumlar vergisine tabi işletmeler, ticari kazançları üzerinden vergi matrahını hesaplayarak kanuni vergi oranı doğrultusunda vergilendirilir. Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre ticari kazanç hesaplanırken gelir ve gider arasındaki fark esas alınır. Ancak bazı giderler Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler (KKEG) kapsamında değerlendirilirken, bazı gelirler ise vergiden istisna tutulabilir. Bu nedenle, vergiye tabi kâr hesaplanırken KKEG (örneğin trafik cezaları) vergi matrahına eklenirken, istisna ve muafiyetler (örneğin iştirak kazançları) kurum

kazancından düşölür. Kurumlar vergisi, yıllık olarak beyanname ile beyan edilir. Bu beyanname, ilgili yıl hesaplanan ve ödenmesi gereken kurumlar vergisi takip eden yılın Nisan ayının 1’i ile 30’u arasında vergi dairesine sunulur ve aynı ayın sonuna kadar ödenmesi gerekir.

6.2.1. Kurumlar Vergisi Muhasebe Uygulamaları

Kurumlar vergisi mükellefleri, yıllık vermiş oldukları beyannameye ek olarak yılda üç kez üçer aylık dönemler halinde geçici vergi beyan ederek ödemeleri gerekmektedir. Geçici vergi oranı, tıpkı kurumlar vergisi gibi 2025 yılında %25’ olarak belirlenmiştir. Yılda üç defeye geçici vergi ödeyen mükellefler, ödedikleri toplam geçici vergi toplamını yıllık beyannameye hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup ederler. Geçici vergi üç aylık dönem olarak hesaplandıktan sonra takip eden ikinci ayın 17. akşamına kadar beyan edilip ödenmesi gerekmektedir. Dönem içerisinde taksitler halinde ödenen geçici vergi ödemeleri toplamı dönem sonunda kurumlar vergisinin hesaplanmasında dikkate alınarak kurumlar vergisinden mahsup edilir.

Geçici vergi muhasebe kayıtları

Örneğin bir işletmenin;

- 01.01.2024-31.03.2024 tarihleri arasında vergi matrahı 1.000.000 TL
- 01.04.2024-31.06.2024 tarihleri arasında vergi matrahı 500.000 TL
- 01.07.2024-31.09.2024 tarihleri arasında vergi matrahı 2.000.000 TL
- 01.01.2024-31.12.2024 tarihleri arasında vergi matrahı 7.000.000 TL olsun. Bu verilere işletmenin yapacağı vergi tahakkuku ve ödeme kayıtları şöyle olacaktır.

a) Geçici vergi birinci taksitinin tahakkuk ve ödeme kaydı

.....17.05.2024..... 193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar Hs. 193.01.01. Geçici vergi birinci taksit 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs. 360.01. 01. Geçici vergi birinci taksit Geçici vergi = 1.000.000 x %25 = 250.000 TL	250.000	250.000
.....17.05.2024..... 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs. 360.01.01. Geçici vergi birinci taksit 102 Bankalar Hs.	250.000	250.000

b) Geçici vergi ikinci taksitinin tahakkuk ve ödeme kaydı

.....17.08.2024..... 193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar Hs. 193.01.02. Geçici vergi ikinci taksit 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs. 360.01.02. Geçici vergi ikinci taksit Geçici vergi = 500.000 x %25 = 125.000 TL	125.000	125.000
.....17.08.2024..... 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs. 360.01.02. Geçici vergi ikinci taksit 102 Bankalar Hs.	125.000	125.000

c) Geçici vergi üçüncü taksitinin tahakkuk ve ödeme kaydı

.....17.11.2024..... 193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar Hs. 193.01.03. Geçici vergi üçüncü taksit 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs. 360.01.03. Geçici vergi üçüncü taksit Geçici vergi = 2.000.000 x %25 = 400.000 TL	400.000	400.000
.....17.11.2024..... 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs. 360.01.03 Geçici vergi üçüncü taksit 102 Bankalar Hs.	400.000	400.000

d) Kurumlar vergisi tahakkuk ve ödeme kaydı

.....31.12.2024..... 691 Dön. Kar. Ver. Diğ. Yas. Yük. Karş. Hs. 370 Dön. Kar. Ver. Diğ. Yas. Yük. Karş. Hs. Kurumlar vergisi = 7.000.000 x %25 = 1.750.000 TL	1.750.000	1.750.000
.....31.12.2024..... 371 Dön. Karının Peş. Öd. Ver. Diğ. Yük. Hs. 193 Peş. Öd. Ver. Fon. Hs. 193.01. Geçici Vergi 193.01.01 Geçici vergi birinci taksit 225.000 193.01.02 Geçici vergi ikinci taksit 125.000 193.01.03 Geçici vergi üçüncü taksit 400.000 Geçici vergiler toplamı=250.000 TL + 125.000 + 400.000 TL= 775.000 TL	775.000	775.000
.....31.12.2024..... 370 Dön. Kar. Ver. Diğ. Yas. Yük. Karş. Hs. 371 Dön. Karının Peş. Öd. Ver. Diğ. Yük. Hs. 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs. Ödenmesi gereken kurumlar vergisi= 1.750.000 TL – 775.000 TL=975.000 TL	1.750.000	775.000 975.000
.....30.04.2025..... 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs. 102 Bankalar Hs.	975.000	975.000

6.2.2. Asgari Kurumlar Vergisi

Yurt İçi Asgari Kurumlar Vergisi, Türkiye’de 2 Ağustos 2024 tarihli ve 7524 sayılı Kanun ile Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme, 1 Ocak 2025 tarihinden itibaren elde edilen kazançlara uygulanmak üzere hayata geçirilmiştir. Asgari kurumlar vergisinin temel amacı, kurum kazançları üzerinden ödenen vergilere taban bir seviyeyi getirmek ve bu şekilde vergi tabanını genişletmektir (R.G., 28 Eylül 2024,

sayı: 32676). Kanuna göre, indirim veya istisnaya tabi tutulmamış kazançların %10'undan az olmamak kaydıyla bir asgari vergi ödemesi zorunlu hale gelmiştir. Ayrıca, bazı indirim ve istisnaların uygulanabileceği ancak bu kapsam dışında kalanların uygulanamayacağı hükme bağlanmıştır.

Kurumlar vergisinde, vergi matrahı tüm indirim ve istisnalar düşüldükten sonra hesaplanırken, asgari kurumlar vergisinde belirli kazançlar doğrudan vergiye tabi tutulmaktadır. Bu düzenleme çerçevesinde, asgari kurumlar vergisine tabi kazançlara aşağıdaki istisnalar ve indirimler uygulanabilir;

- ✓ İhracat Gelirleri İstisnası: İhracattan elde edilen kazançlar için belirli oranlarda sağlanan muafiyet.
- ✓ Serbest Bölge Kazanç İstisnası: Serbest bölgelerde yapılan ticari faaliyetlerden elde edilen gelirler için sağlanan avantajlar.
- ✓ Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ve Ar-Ge İndirimleri: Ar-Ge faaliyetlerinden doğan kazançlara yönelik vergi indirimleri.
- ✓ Yatırım İndirimi: Stratejik yatırımlar ve teşvik belgeli yatırımlara sağlanan indirimler.

Asgari kurumlar vergisinin uygulanma amacı, işletmelerin mali tablolarında yüksek giderler beyan ederek veya geçmiş yıl zararlarını mahsup ederek kurumlar vergisi yükümlülüklerini tamamen sıfırlamalarını engellemektir. Bunun yanında vergi tabanının genişletilerek vergi sisteminde adaletin sağlanmasına katkı sunmaktır. Bu düzenlemenin önemli ilkeleri; zarar mahsupları ve benzeri indirimlerin, asgari kurumlar vergisi matrahını etkilememesidir. Düzenleme ile geçmiş yıl zararlarının asgari kurumlar vergisi matrahında dikkate alınmayacağı, 2 Ağustos 2024 tarihli ve 7524 sayılı Kanun ile hükme bağlanmış ve Mükerrer 32/C maddesi kapsamında düzenlenmiştir. Bu düzenleme Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanuna göre, zarar mahsupları gibi kazanç düşürücü unsurlar yalnızca normal kurumlar vergisi matrahında kullanılabilir; ancak asgari kurumlar vergisi hesaplamasında bu unsurlar dikkate alınmaz. Bu yaklaşım, işletmelerin vergiye esas kazançlarını tamamen sıfırlamasını önlemek ve kamu maliyesine daha istikrarlı bir gelir sağlamayı amaçlamaktadır (R.G., 2024; sayı: 32620).

Bir işletmenin geçmiş yıl zararlarını kullanması durumunda normal kurumlar vergisi ile asgari kurumlar vergisi arasındaki fark şu Şekilde rneklendirilebilir;

Varsayılan Durum

- Toplam Gelir: 10.000.000 TL
- İndirilebilir Giderler: 9.000.000 TL
- Geçmiş Yıl Zararları: 800.000 TL
- Normal Kurumlar Vergisi Oranı: %25
- Asgari Kurumlar Vergisi Oranı: %10

Normal Kurumlar Vergisi Hesaplaması

Vergi Matrahı Hesaplama:

$$\text{Vergi Matrahı} = \text{Toplam Gelir} - (\text{Toplam Gider} + \text{Geçmiş Yıl Zararları})$$

$$\text{Vergi Matrahı} = 10.000.000 - (9.000.000 + 800.000) = 200.000 \text{ TL}$$

$$\text{Normal Kurumlar Vergisi} = 200.000 \times 0,25 = 50.000 \text{ TL}$$

Asgari Kurumlar Vergisi Hesaplaması

Asgari kurumlar vergisi hesaplanırken geçmiş yıl zararları ve bazı diğer indirimler dikkate alınmaz. Bu durumda yalnızca toplam gelir ve indirilebilir giderler üzerinden vergi matrahı hesaplanır:

$$\text{Vergiye Esas Kazanç} = \text{Toplam Gelir} - \text{Giderler}$$

$$\text{Vergiye Esas Kazanç} = 10.000.000 - 9.000.000 = 1.000.000 \text{ TL}$$

$$\text{Asgari Kurumlar Vergisi} = 1.000.000 \times 0,10 = 100.000 \text{ TL}$$

Eğer işletme dönem sonunda ödeyeceği normal kurumlar vergisi tutarı asgari kurumlar vergisinden yüksek ise normal kurumlar vergisini; değil ise asgari kurumlar vergisini ödeyecektir. Asgari kurumlar vergisinin tahakkuk ve ödeme kaydı, normal kurumlar vergisinin tahakkuk ve ödeme kaydı ile aynıdır.

6.3. Katma Değer Vergisi

KDV, mal ve hizmetlerin her aşamasında oluşturulan katma değer üzerinden alınan bir dolaylı vergi türüdür. Muhasebe kayıtlarında KDV'nin doğru şekilde izlenmesi, işletmelerin yasal yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmesi açısından büyük önem taşımaktadır. İşletmeler satın aldıkları mal ve hizmetler için 191 İndirilecek KDV hesabını borlandırırken; satmış oldukları mal ve hizmetler için ise 391 Hesaplanan KDV hesabını alacaklandırılar. KDV tahakkuku, her ay İndirilecek KDV ile Hesaplanan KDV'nin karşılaştırması ile yapılarak hesaplanan KDV lehine çıkacak farklar 360 Ödenecek vergi ve Fonlar Hesabının alacağına kaydedilir. KDV ödemesi KDV beyanının yapılması gereken ayı takip eden ayın 28. Günü sonuna kadar yapılması gerekir. Eğer İndirilecek KDV hesabı Hesaplanan KDV hesabından büyük ise bir sonraki ayın Hesaplanan KDV hesabından mahsup edilmek üzer 190 Devreden KDV hesabının borcunda takip edilir.

Ödenecek KDV = Hesaplanan KDV > İndirilecek KDV

Devreden KDV = İndirilecek KDV > Hesaplanan KDV

6.3.1. Hesaplanan KDV

Hesaplanan KDV, işletmelerin mal ve hizmet satışları üzerinden tahsil ettikleri vergiyi ifade etmekte olup KDV kanununun 29. maddesi kapsamında düzenlenmiştir. Bu hesabın alacak kalanı tutarı, işletmelerin devlete ödemekle yükümlü oldukları KDV'yi temsil eder. Ancak, işletmeler bu tutarı, satın aldıkları mal ve hizmetler için ödedikleri indirilecek KDV ile karşılaştırıp aradaki hesaplanan KDV lehine farkı beyan ederler.

Örneğin bir işletmenin Aralık 2024 ayına ait İndirilecek KDV hesabının borç kalanı 200.000 TL, Hesaplanan KDV hesabına ait alacak toplamı 250.000 TL olsun. Bu durumda Aralık 2024 ayına ait KDV tahakkuk ve ödeme kaydı şöyle olacaktır.

.....31.12.2024.....		
391 Hesaplanan KDV Hs.	250.000	
191 İndirilecek KDV Hs.		200.000
360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs.		50.000
360.02.12. Katma Değer Vergisi Hs.		
.....26.01.2025.....		
360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs.	50.000	
360.02.12. Katma Değer Vergisi Hs.		
102 Bankalar Hs.		50.000

Eğer Aralık 2024 ayına ait; İndirilecek KDV tutarı 300.000 TL, Hesaplanan KDV tutarı 200.000 TL olsaydı, yapılması gereken kayıtlar şöyle olacaktı.

.....31.12.2024.....		
391 Hesaplanan KDV Hs.	200.000	
190 Devreden KDV Hs.	100.000	
191 İndirilecek KDV Hs.		300.000

Son kayıтта Devreden KDV hesabındaki tutar, izleyen aylarda hesaplanan KDV hesabında indirim konusu yapılabilecektir.

6.3.2. TMS 18 Hasılat Standardına Göre KDV Sorunu

Hasılat standardı (TMS 18), gelirlerin doğru ve gerçeğe uygun şekilde ölçülmesi ve raporlanmasını sağlamak için geliştirilmiştir. Bu standardın temel ilkesi, ekonomik faydanın işletmeye girişinin kesinleştiği ve ölçülebilir olduğu durumlarda gelirin muhasebeleştirilmesidir. Hasılat standarda göre, hasılat gerçeğe uygun değer yöntemiyle ölçülmeli, gelecekte tahsil edilecek tutarlar bugünkü değerine indirgenerek kaydedilmeli ve raporlanmalıdır.

Hasılat standardı; mal satışları, hizmet sunumları ve varlıkların kullanımı sonucu elde edilen faiz, temettü ve lisans gelirlerini kapsamaktadır. Ancak leasing gelirleri, sigorta sözleşmeleri ve tarımsal faaliyetlerden elde edilen gelirler bu standardın dışında tutulmuştur (TMS 18, paragraf 1).

Hasılatın muhasebeleştirilmesinde gelirlerin gerçeğe uygun yöntemle ölçülmesi gerekir. Hasılat kaydedilirken önce gerçeğe uygun değerin hesaplanması gerekir. Bu değer; gelirin gelecekte tahsil edilecek toplam tutarı, iskonto oranı kullanılarak indirgenmiş bugünkü değerini ifade etmektedir (TMS 18, paragraf 1). İskonto oranı, genellikle işletmenin borçlanma maliyeti veya alıcı ile yapılan sözleşmeye dayalı faiz oranıdır. Böylelikle, işletmenin tahsil edeceği gelirlerin vade farkından kaynaklanan etkisi ayrıştırılarak gerçek değeri ve faiz geliri şekilde finansal tablolara yansıtılmış olacaktır.

Etkin faiz oranı, bir finansal varlık veya yükümlülüğün gerçeğe uygun değerini hesaplamak için kullanılan ve nakit akışlarının zamanlamasını ve büyüklüğünü dikkate alan bir faiz oranıdır. Bu oran, finansal araçların ilgili dönemlerde sağlayacağı ekonomik faydayı veya yaratacağı maliyeti daha doğru bir şekilde ölçmek amacıyla kullanılır (Aslan, 2011: 103).

Bugünkü değer; gelecekte belirli bir tarihte alınacak veya ödenecek bir nakit akışının, belirli bir iskonto oranı kullanılarak mevcut zamana indirgenmiş değeridir. Finansal ve ekonomik analizlerde, gelecekteki paranın bugünkü değerinin hesaplanması, zamanın paranın değerini nasıl etkilediğini anlamak için kritik öneme sahiptir. Zamanın değeri, paranın gelecekteki bir tarihte sahip olacağı satın alma gücü, risk unsurları, faiz oranları ve enflasyon gibi faktörlerle şekillenir (Şenel, 2009: 394-395). Bugünkü değerin formülü şu şekilde ifade edilebilir.

$$\text{Bugünkü Değer} = \text{Gelecekteki Değer} / (1 + i)^n$$

$$\text{Gelecekteki Değer} = \text{Bugünkü Değer} \times (1 + i)^n$$

Buradaki; i harfi faiz oranını, n ise dönem sayısını ifade etmektedir.

6.3.3. Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri Hesabı (-)

Bu hesap, finansal raporlama çerçevesine uygun olarak itfa edilmiş maliyet yöntemiyle ölçülmesi gereken senetli ya da senetsiz ticari alacakların içerdii ancak henüz gelir olarak muhasebeleştirilmemiş vade farkı gelirlerinin izlenmesi için kullanılır. Hesap, ticari alacakların nominal tutarları ile tahsilat tarihlerine göre etkin faiz oranı kullanılarak hesaplanan bugünkü değerleri arasındaki farkı ifade eden gerçekleşmemiş faiz gelirlerini içermektedir. Ticari alacakların nominal tutarlarına dahil edilmiş, ancak henüz gelir yazılmamış vade farkı gelirleri bu hesabın alacağında izlenebilir.

Muhasebe uygulayıcılarının bir mal ya da hizmet satışında öncelikle işlemin vadeli olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Vadeli satışlarda satış tutarının bugünkü değerinin hesaplanarak vade farkının "128 Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri" hesabına, kalan tutarın "600 Satışlar" hesabına alacak olarak kaydedilmesi gerekir. Her muhasebe döneminde, ertelenmiş vade farkı gelirlerinden, ilgili döneme düşen kısım "642 Faiz Gelirleri" hesabına alacak, "128 Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri" hesabına borç kaydedilerek bu hesap kapatılır.

Örnek olay: Bir işletme, 01 Ocak 2024 tarihinde 3 ay vadeli senetli bir satış gerçekleştirmiştir. Satışın %20 KDV hariç tutarı 1.000.000 TL'dir. Tahsilat tarihi ise 01 Nisan 2025'dir. Etkin faiz oranı yıllık %28 olarak belirlenmiştir.

$$\text{Bugünkü Değer} = \text{Gelecekteki Değer} / (1 + i)^n$$

$$\text{Bugünkü Değer 1. Ay} = 1.000.000 / (1+0.28)^{1/12}$$

$$\text{Bugünkü Değer 2. Ay} = 1.000.000 / (1+0.28)^{2/12}$$

$$\text{Bugünkü Değer 3. Ay} = 1.000.000 / (1+0.28)^{3/12}$$

Bugünkü Değerin Hesaplanması			
Aylar	Bugünkü Değer	Kazanılmamış Faiz Geliri	Aylık Faiz
1. Ay	979.719,80	20.280,20	20.280,20
2. Ay	959.692,90	40.307,10	20.026,90*
3. Ay	940.203,08	59.796,92	19.489,82**

*Aylık faiz hesaplanırken 2. Ayın kazanılmış faiz gelirinden bir önceki ayın aylık faizi düşüldür.

** Aylık faiz hesaplanırken önceki aylarda hesaplanan aylık faiz toplamları düşülür.

Bu hesaplamalardan sonra yapılması gereken kayıt şöyle olması gerekir.

.....01.01.2025.....		
121 Alacak Senetleri Hs.	1.200.000	
600 Satışlar Hs.		940.203,08
391 Hesaplanan KDV Hs.		200.000
128 Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri		59.796,92

.....31.01.2025.....		
128 Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri Hs.	20.280,20	
642 Faiz Gelirleri Hs.		20.280,20
Ocak ayı faiz gelirinin kaydı		
.....28.02.2025.....		
128 Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri Hs.	20.026,90	
642 Faiz Gelirleri Hs.		20.026,90
Şubat ayının faiz gelirinin kaydı		
.....31.03.2025.....		
128 Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri Hs.	19.489,82	
642 Faiz Gelirleri Hs.		19.489,82
Mart ayının faiz gelirinin kaydı		
.....01.04.2025.....		
102 Bankalar Hs.	1.200.000	
121 Alacak Senetleri Hs.		1.200.000
Vade sonunda alacak senedinin tahsili kaydı		

Bu muhasebe kayıtları satılan malın gelirleri ile vade farkı gelirlerinin birbirinden ayrılmasını sağlayacaktır ancak burada şöyle bir problem ortaya çıkmaktadır. KDV, satış tutarı üzerinden hesaplanmıştır. Bu KDV'nin de ayrı olarak hesaplanması gerekir. Burada öncelikle KDV satış tutarı üzerinden değil vade tutarı düşüldükten sonra bulunan tutar üzerinden hesaplanması daha doğru olacaktır. Bu durumda yukarıdaki örneğin ilk kaydı şu şekilde olacaktır.

.....01.01.2025.....		
121 Alacak Senetleri Hs.	1.188.040,62	
600 Satışlar Hs.		940.203,08
391 Hesaplanan KDV Hs.		188.040,62
128 Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri		59.796,92
KDV= 940.203,08 X 0.20 = 188.040,62		

Bu kayda göre devletin vergi kaybı olacağı aşıkardır. Ancak mevcut uygulamalarda faiz gelirleri sadece kurumlar vergisine dahil edildiği için burada da vade farkı satış fiyatından ayrıştırılıp faiz geliri olarak kaydediliyorsa, satış tutarı üzerinden de KDV ayrılmalı ve dönem sonu kar-zarar hesabına bu gelir aktarılarak sadece kurumlar vergisi kesilmelidir.

Türk vergi mevzuatına göre KDV, mal teslimi ve hizmet ifasının gerçekleştiği anda tahakkuk eder. Bu temel kural, KDV Kanunu'nun 10. maddesinde düzenlenmiştir. Kanunun ilgili maddesi, KDV'nin tahakkukunun dört ana duruma bağlı olduğunu belirtir: (i) Mal teslimi veya hizmet ifasının yapılması, (ii) Malın tesliminden önce faturanın düzenlenmesi, (iii) Avans veya bedelin tahsil edilmesi, (iv) Kısım kısım yapılan işlerde, her bir kısmın tamamlanması. Bu hükme göre, vergilendirme dönemi esas alınarak KDV'nin tahakkuku sağlanır. Örneğin, bir mal teslimi için fatura düzenlendiğinde veya bedel tahsil edildiğinde, teslim gerçekleşmese dahi KDV doğar. Bu düzenleme, devletin vergi gelirlerini etkin bir şekilde toplamasını ve işletmelerin işlemlerini zamanında beyan etmesini amaçlamaktadır (R.G., 02 Kasım 1984, sayı: 18563). Bunun yanında muhasebenin tahakkuk esası gereği aylık olarak hesaplanan indirilecek KDV ve Hesaplanan KDV hesapları vadeli mal ya da hizmet satımlarında veya alımlarında hesaplanan KDV tutarları tahakkuk esasına göre her aya pay verilerek hesaplanabilir. Mevcut uygulamalarda mal ya da hizmetin uzun vadeli olarak alınması ya da satılması durumunda, alım veya satımın gerçekleştiği ayda KDV konusu yapılmaktadır. Bu durumda işletmeler ödemedikleri KDV'yi indirim konusu yapabilmekte veya tahsil etmedikleri KDV'yi o ay içinde beyan ederek ödemek zorunda kalmaktadırlar. Bunun yerine iki farklı uygulama kullanılabilir.

a) KDV'yi ödemenin yapılacağı aya kadar tahakkuk esasına göre dağıtmak

KDV tahakkuk kaydını 181 Gelir Tahakkukları hesabının kullanma mantığı ile aylık olarak tahakkuk ettirilebilir. Bunun için 392 Diğer KDV hesabı vadeli mal satışlarında kullanılarak; her ay için 391 Hesaplanan KDV hesabına pay verilebilir. Yukarıda verilen rneği bu doğrultuda tekrar düzenleyecek olursak;

.....01.01.2025.....		
121 Alacak Senetleri Hs.	1.200.000	
600 Satışlar Hs.		940.203,08
392 Diğer KDV Hs.		200.000
128 Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri		59.796,92
.....31.01.2025.....		
392 Diğer KDV Hs.	66.666,66	
391 Hesaplanan KDV Hs.		66.666,66
200.000 / 3 ay= 66.666,66		
Ocak ayı: 66.666,66		
şubat ayı: 66.666,66		
Mart ayı: 66.666,68		
.....28.02.2025.....		
392 Diğer KDV Hs.	66.666,66	
391 Hesaplanan KDV Hs.		66.666,66
.....31.03.2025.....		
392 Diğer KDV Hs.	66.666,66	
391 Hesaplanan KDV Hs.		66.666,66

Bu kayıtların yapılması ile ocak ayında yapılan vadeli bir satışta devlete denecek KDV'nin ödeme tarihi gelene kadar gelecek aylara dağıtılması sağlanmış olacaktır. Eğer hesaplanan KDV vade farkından arındırılmış tutar üzerinden yapılacak olursa da bu kez de aşağıdaki kayıtlar yapılabilir.

.....01.01.2025..... 121 Alacak Senetleri Hs. 600 Satışlar Hs. 392 Diğer KDV Hs. 128 Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri KDV= 940.203,08 X 0.20 = 188.040,62	1.188.040,62	940.203,08 188.040,62 59.796,92
.....31.01.2025..... 392 Diğer KDV Hs. 391 Hesaplanan KDV Hs. 188.040,62 / 3 ay= 62.680,21 Ocak ayı: 62.680,21 şubat ayı: 62.680,21 Mart ayı: 62.680,20	62.680,21	62.680,21
.....28.02.2025..... 392 Diğer KDV Hs. 391 Hesaplanan KDV Hs.	62.680,21	62.680,21
.....31.03.2025..... 392 Diğer KDV Hs. 391 Hesaplanan KDV Hs.	62.680,20	62.680,20

b) KDV'yi ödemenin yapıldığı ayda muhasebe kayıtlarına almak.

KDV'nin tahakkuk ettirilmesi ile ilgili bir başka öneride şu olabilir. Her ne kadar vergi mevzuatında fatura kesildiği tarihten itibaren KDV tahakkuk ettirilmesi gerektiği yazılı olsa da bu tahsil edilmemiş ya da ödemesi yapılmamış bir KDV'nin tahakkuk ettirilmesi anlamına gelmektedir. Bir öneri olarak tahsilat yapıldığı ya da ödeme yapıldığı anda KDV'nin tahakkuk ettirilmesidir. Yukarıdaki örneği bu doğrultuda düzenleyecek olursak;

.....01.01.2025..... 121 Alacak Senetleri Hs. 600 Satışlar Hs. 392 Diğer KDV Hs. 128 Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri	1.200.000	940.203,08 200.000 59.796,92
.....01.04.2025..... 102 Bankalar Hs. 392 Diğer KDV Hs. 121 Alacak Senetleri Hs. 391 Hesaplanan KDV Hs.	1.200.000 200.000	1.200.000 200.000

6.3.4. İndirilecek Katma Değer Vergisi

İndirilecek KDV hesabı, şletmelerin satın aldıkları mal ve hizmetler için ödedikleri KDV'nin, satışları üzerinden hesaplanan KDV'den düşülmesini sağlayan bir hesaptır. Bu hesap, şletmenin yükümlü olduğu net KDV tutarının belirlenmesi için önemlidir. Türk KDV mevzuatına göre, sadece vergiyi doğuran olayla doğrudan ilişkili ve belgelendirilmiş KDV tutarları indirilebilir. Mal peşin olarak alınsın veya alınmasın fatura kesildiği tarihteki ay sonunda indirilecek KDV, o ayın KDV tahakkukunda indirim konusu olmaktadır. Yukarıda hesaplanan KDV için yapmış olduğumuz yorumlar bu hesap içinde geçerlidir. Bu durumda vadeli mal alımlarında 191 İndirilecek hesabın kullanılması yerine 192 Diğer KDV hesabının kullanılması; aylara göre tahakkuk ettirilmesi ya da ödeme yapıldığı ay tahakkuk ettirilmesi uygulama açısından daha doğru olacağı kanaatindeyiz. 192 Diğer KDV Hesabı, şletmelerin KDV ile ilgili istisnai durumlarını yönetmesine olanak tanıyan, özel ve önemli bir muhasebe aracı olarak değerlendirilmelidir. Hem vergi mevzuatına uyum sağlamak hem de şletmenin mali tablolarında vergi yükümlülüklerini doğru bir şekilde raporlamak amacıyla kullanılan bu hesap, mali raporlamanın güvenilirliğini artırır. Bu hesap, Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve vergi mevzuatına uyum açısından önemli bir yere sahiptir.

Yukarıdaki örneği malı alan firma için güncelleyecek olursak; bir şletme, 01 Ocak 2024 tarihinde 3 ay vadeli senet karşılığında ticari mal alımı gerçekleştirmiştir. Malın %20 KDV hariç tutarı 1.000.000 TL'dir. Ödeme tarihi ise 01 Ocak 2026'dır.

TMS 23 Borçlanma Maliyetleri standardına göre, vadeli alımlarda oluşan vade ve kur farkları da bu standart kapsamında değerlendirilmektedir (Toroslu, 2010: 103). Bu doğrultuda vadeli mal alımlarında vade farkı malın maliyetine ekleneceği için burada vade farkının ayrılmaması gerekir. Ancak yine de vade farkı hesaplanacaksa bu durumda İndirilecek KDV'nin hesaplanmasında vade farkı düşüldükten sonraki tutar üzerinden hesaplanmalıdır. Biz buradaki örnekte vade farkını ayırmayacağız.

Mevcut uygulamalara göre yapılacak kayıt şu şekilde olacaktır.

.....01.01.2025.....		
153 Ticari Mallar Hs.	1.000.000	
191 İndirilecek KDV Hs.	200.000	
321 Borç Senetleri Hs.		1.200.000

Bu kayıttan farklı olarak vadeli işlemlerde İndirilecek KDV'nin de tahakkuk esasına göre vade süresince her ay düşen pay kadar tahakkuk ettirilmesi uygun olacaktır. Şöyle ki;

.....01.01.2025.....		
153 Ticari Mallar Hs.	1.000.000	
192 İndirilecek KDV Hs.	200.000	
321 Borç Senetleri Hs.		1.200.000
.....31.01.2025.....		
191 İndirilecek KDV Hs.	62.680,21	
192 Diğer KDV Hs.		62.680,21
188.040,62 / 3 ay= 62.680,21		
Ocak ayı: 62.680,21		
Şubat ayı: 62.680,21		
Mart ayı: 62.680,20		
.....28.02.2025.....		
191 İndirilecek KDV Hs.	62.680,21	
192 Diğer KDV Hs.		62.680,21

.....31.03.2025..... 191 İndirilecek KDV Hs.	62.680,20	
192 Diğer KDV Hs.		62.680,20

Bu şekilde bir uygulama ile İndirilecek KDV hesabı daha geręekçi ve uygulamada daha anlamlı olacaktır.

7. Sonuç

Türkiye'de gelir, kurumlar ve KDV, kamu maliyesini güçlendirme ve ekonomik dengeyi sağlama işleviyle devletin temel mali araçları arasında yer almaktadır. Bu vergiler, bireyler ve işletmeler üzerinde mali yükümlülükler oluştururken ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilirliği açısından önemli etkiler doğurmaktadır. Vergilerin doğru muhasebeleştirilmesi, hem işletmelerin finansal performanslarının güvenilir şekilde değerlendirilmesi hem de kamu gelirlerinin etkin bir şekilde toplanması için kritik bir unsurdur.

Çalışmada incelenen gelir vergisi ve kurumlar vergisi, bireysel ve kurumsal gelirlerin vergilendirilmesine yönelik temel araçlar olarak, Türk vergi sisteminin doğrudan etki mekanizmalarını yansıtmaktadır. KDV ise dolaylı bir vergi türü olarak tüketim üzerinden alınmakta ve zincirleme tahsil yöntemiyle nihai tüketicilere yüklenmektedir. Muhasebe uygulamalarında 191 İndirilecek KDV ve 391 Hesaplanan KDV hesaplarının kullanımı, vergiye uyum ve raporlama süreçlerinde işletmeler için belirleyici bir öneme sahiptir. Ancak, mevcut uygulamalarda uzun vadeli krediyle yapılan mal ve hizmet alım satımlarında KDV'nin tek bir dönemde hesaplanması hem işletmeler hem de vergi tahsilatı açısından çeşitli sorunlar doğurmaktadır. Örneğin, indirilecek KDV'nin tahsil edilmiş tutarlar üzerinden hesaplanması, işletmelerin ödemedikleri KDV'yi indirimine konu etmesine yol açabilirken, hesaplanan KDV'nin ödenmemiş tutarlar üzerinden beyan edilmesi ise işletmelere gereksiz bir mali yük getirmektedir. Bu sorunların çözümüne yönelik, KDV tahakkukunun ödeme ya da tahsilata göre dağıtılarak aylık bazda hesaplanması önerilmektedir.

Sonuç olarak, Türk vergi sistemi ve muhasebe uygulamaları, ekonomik büyümeyi desteklerken kamu finansmanını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Ancak, işletmelerin sürdürülebilirliğini artırmak ve vergi uyum süreçlerini kolaylaştırmak için KDV uygulamalarında daha esnek ve adil düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye Muhasebe Standartları'nın (TMS) KDV uygulamalarına ilişkin kapsamının genişletilmesi ve gerçeğe uygun değer yaklaşımının yaygınlaştırılması, işletmelerin finansal yönetimine ve kamu gelirlerinin artırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Kaynakça.

Armağan, R. (2007). Türkiye'de Gelir Ve Kurumlar Vergisi Oranlarında İndirimin Vergi Gelirleri Üzerine Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 227-252.

Aslan, Ü. (2011). Bankalarda "Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Kıymet" İşlemleri Ve Etkin Faiz Yöntemi. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (52), 95-120.

Cengiz, S., & Gök, A. (2018). Uzun Vadeli Mal Veya Hizmet Alımlarında İndirilecek Katma Değer Vergisinin Muhasebeleştirilmesine Yönelik Bir Öneri. *Ekonomi İşletme Siyaset Ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 3(2), 174-201.

Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 329). (30 Aralık 2024). *Resmi Gazete* (Sayı: 32768 (2. Mükerrer).) Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/12/20241230m2-12.htm>

Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 330). (30 Aralık 2024). *Resmi Gazete* (Sayı: 32768 (2. Mükerrer).) Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/12/20241230m2-13.htm>

Gelir Vergisi Kanunu. (9 Haziran 1949). *Resmi Gazete* (Sayı: 7228) Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7228.pdf>

Kamu Gözetim Kurumu (Kgk). (2011). Türkiye Muhasebe Standardı 18 (Tms 18) Hasılat, Erişim Adresi: <https://kgk.gov.tr/portalv2/uploads/files/dynamiccontentfiles/T%C3%Bcrkiye%20muhasebe%20standartlar%C4%B1/Tmstfrs2011seti/Tms18.pdf>

Kamu Gözetim Kurumu (Kgk). (2011). Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağı, Erişim Adresi: https://www.kgk.gov.tr/portalv2/uploads/files/duyurular/V2/Tfrs/Ek2_Finansal%20raporlama%20standartlar%C4%B1na%20uygun%20hesap%20plan%C4%B1%20tasla%C4%9f%C4%B1.pdf

Katma Değer Vergisi Kanunu. (02 Kasım 1984). *Resmi Gazete* (Sayı: 18563) Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18563.pdf>

- Katma Değer Vergisi Kanunu. (07 Temmuz 2023). *Resmi Gazete* (Sayı: 32241) Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/07/20230707-11.pdf>
- Kurumlar Vergisi Kanunu. (10 Haziran 1949). *Resmi Gazete* (Sayı: 7229) Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7229.pdf>
- Kurumlar Vergisi Genel Tebliği. (28 Eylöl 2024). *Resmi Gazete* (Sayı: 32676) Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/28.09.2024>
- Merter, M. E., Acar, İ. A., & Arslan, E. (2007). Türk Vergi Sisteminde Kdv Uygulaması Ve Etkinliğinin Analizi. *Maliye Dergisi*, 153(25), 24-50.
- Resmi Gazete (2024). [7524 Vergi Kanunları İle Bazı Kanunlarda Ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun](https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/08/20240802-2.htm), Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/08/20240802-2.htm>
- Susam, N., & Oktayer, N. (2007). Türkiye Ekonomisinde Genel Bütçe Vergi Gelirleri İçinde Dolaysız Ve Dolaylı Vergiler (1995-2005). *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(2), 105-123.
- Şenel, S. A. (2009). Tms-18 Hasılat Standardı Kapsamında Mal Satışından Kaynaklanan Hasılatın Muhasebeleştirilmesi. *Social Sciences*, 4(4), 389-405.
- Toroslu, M. V. (2010). *Türkiye Muhasebe Standartlarında Stok-Maliyet İlişkisi: Tms 2 Stoklar, Tms 23 Borçlanma Maliyetleri* (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Tölümce, S., & Yavuz, E. (2019). Türkiye’de Kdv’nin Vergi Gelirleri Ve Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Ampirik Bir Analiz (1985-2018). *Maliye Dergisi*.
- Yücedoğru, R., & Ören, G. (2017). Katma Değer Vergisi’nde Vergi Uyumu Ve Dünyada Kdv Uyumunu Arttırmaya Yönelik Uygulamalar: Sistematik Bir Literatür Analizi. *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*, 13(13), 939-961.